

FINANČNI TRGI IN INSTITUCIJE

Poslovne banke

2014 © M. Košak - FTI-FMF - P03 1

Banke in bančni sistem

- Banke kot finančni posredniki
- Bilanca stanja poslovnih bank
 - Naložbe / obveznosti
 - Primeri
- Povezanost centralne banke in poslovnih bank
- Glavni vidiki bančnega managementa
- Izkaz poslovnega izida bank

2014 © M. Košak - FTI-FMF - P03 2

Banke kot finančni posredniki: preoblikovanje sredstev

➤ **Finančno posredništvo bank:**

- transformacija (preoblikovanje) sredstev (asset transformation)

	Aktiva	Bilanca stanja	Pasiva
→	Primarne finančne oblike		Sekundarne finančne oblike
←			

2014 © M. Košak - FTI-FMF - P03 3

Banke kot finančni posredniki: bilanca stanja

➤ **Bilanca stanja (balance sheet) bank:**

- Veljavnost osnovne bilančne enačbe

$$\text{Naložbe} = \text{Dolžniške obveznosti} + \text{Kapital}$$

$$(\text{Assets} = \text{Liabilities} + \text{Capital/equity})$$

Uporabe finančnih sredstev = Viri finančnih sredstev

- S strukturo bilance stanja določena tudi uspešnost
 - Naložbe – vir bančnih prihodkov
 - Obveznosti – bančni odhodki

2014 © M. Košak - FTI-FMF - P03 4

Bilanca stanja banke: obveznosti

➤ **Bilanca stanja – vrste obveznosti (liabilities):**

- **Bančne vloge (depoziti):**
 - Vpogledne vloge (checkable deposits, sight deposits)
 - Nevpogledne vloge (nontransaction deposits)
- **Nedepozitne obveznosti / izposojanje (borrowings):**
 - Posojila centralne banke
 - Posojila drugih poslovnih bank
 - Izdani vrednostni papirji
- **Kapital banke**

2014 © M. Košak - FTI-FMF - P03 5

Bilanca stanja banke: naložbe

➤ **Bilanca stanja – vrste naložb (assets):**

- **Rezerve (reserves):**
 - Potrebne / presežne / obvezne / likvidnostne
- **Vrednostni papirji (securities):**
 - Vrednostni papirji kot likvidnostna rezerva
 - Vrednostni papirji kot naložbena oblika
- **Posojila (loans):**
 - Posojila komitentom, medabnčna posojila,...
- **Druge naložbe (other assets)**

2014 © M. Košak - FTI-FMF - P03 6

Bilanca stanja banke: vrste obveznosti (1a)

➤ Bančne vloge – vpogledne vloge:

- Plačevanje / nizka donosnost / visoka varnost
- Vrste:
 - Vpogledne vloge (demand deposits) / TRR:
 - običajno neobrestovane, nizko obrestovane
 - omogočajo neomejeno plačevanje
 - NOW accounts (negotiable order of withdrawal):
 - v ZDA za fizične osebe, obrestovane vpogledne vloge
 - Računi za vloge denar trga (money market deposit account):
 - obrestovane vloge, omejeno plačevanje

2014 © M. Košak - FTI-FMF - P03 7

Bilanca stanja banke: vrste obveznosti (1b)

➤ Bančne vloge – nevpogledne vloge:

- Ne omogočajo plačevanja / večja donosnost
- Vrste:
 - Vezane vloge (time deposits):
 - določena ročnost in obrestna mera,
 - tudi v obliki vrednostnih papirjev
 - Npr. vloge velikih vrednosti (large denomination time deposits (CD, certificate of deposit))
 - Hranilne vloge (savings deposits):
 - varne vloge z nizko obrestno mero,
 - niso na vpogled

2014 © M. Košak - FTI-FMF - P03 8

Bilanca stanja banke: vrste obveznosti (2)

➤ Nedeponitne obveznosti:

- praviloma največ pri (naj)večjih bankah
- Običajne oblike:
 - Najeta posojila (medbančna posojila, posojila centralne banke)
 - Izdani lastni dolžniški vrednostni papirji (npr. obveznice, komercialni zapisi, ...)
- Vpliv režima obveznih rezerv

2014 © M. Košak - FTI-FMF - P03 9

Bilanca stanja banke: vrste obveznosti (3)

➤ Kapital banke:

- Velikega pomena za delovanje bank (varnost, zaupanje):
 - Regulacija – minimalni zahtevani kapital
 - Količnik kapitalske ustreznosti
- Oblike bančnega kapitala:
 - Nominalna vrednost lastniškega kapitala
 - Dodatno: vplačani presežek, zadržani dobički
 - Podrejene dolžniške obveznosti (subordinated debt):
 - pomembno dopolnilo bančnega kapitala

2014 © M. Košak - FTI-FMF - P03 10

Bilanca stanja banke: vrste naložb (1a)

➤ Rezerve:

- Vrste:
 - Potrebne (obvezne, likvidnostne):
 - Obvezne rezerve (required reserves), količnik obvezne rezerve (required reserve ratio)
 - Likvidnostne (liquidity reserves)
 - Presežne
- Funkcija:
 - primarna likvidnostna rezerva (primary reserves)
 - Minimiziranje primarne likvidnostne rezerve (donosnost!)
- Oblike:
 - gotovina v blagajni,
 - imetja na poravnalnem računu pri centralni banki
 - Imetja na posebnem računu obvezne rezerve
 - imetja na vpoglednih računih drugih bank (correspondent deposits)

2014 © M. Košak - FTI-FMF - P03 11

Bilanca stanja banke: vrste naložb (2a)

➤ Vrednostni papirji – likvidnostna rezerva:

- Vrste:
 - državni VP, VP denarnega trga, medbančne vezane vloge
- Funkcija:
 - sekundarna likvidnostna rezerva (secondary reserves)
- Pomembnost razmerj:
 - likvidnost – donosnost – varnost

2014 © M. Košak - FTI-FMF - P03 12

Bilanca stanja banke: vrste naložb (2b)

➤ Vrednostni papirji – naložbena oblika:

- Vrste:
 - različne oblike dolžniških in lastniških VP
- Funkcija: doseganje donosov
- Davčni vidik: obdavčljivi - neobdavčljivi
- Spremljanje naložb:
 - nakupna ali tržna vrednost (načelo konservativnosti)

2014 © M. Košak - FTI-FMF - P03 13

Bilanca stanja banke: vrste naložb (3)

➤ Posojila (loans):

- Največja postavka v bilancah bank (50-75%)
- Posojila kot naložba:
 - Nominalna vrednost posojila
 - Možne izgube zaradi nevrčila posojil
- Rezervacije za potencialne izgube (spremembe):
 - allowances for loan losses (ALL) / provisions for loan losses (PLL)
 - pokrivanje izgub zaradi neizterljivih terjatev - slaba posojila (nonperforming loans)

2014 © M. Košak - FTI-FMF - P03 14

Bilanca stanja banke: vrste naložb (4)

➤ Druge naložbe:

- Druge finančne terjatve
- Opredmetena osnovna sredstva, oprema,...
- Manjši del bančnih naložb

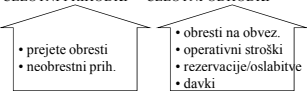
2014 © M. Košak - FTI-FMF - P03 15

Zunajbilančne postavke

- Pri sodobnih bankah porast izvenbilančnih aktivnosti
- **Primer:**
 - Bančne garancije (standby credit agreements)
 - Obrestne zamenjave (interest rate swaps)
 - Terminalske finančne pogodbe (financial futures contracts) in opcije
 - Možnost najetja bančnega posojila (loan commitment)
- **Problem:**
 - povečujejo bančno izpostavljenost tveganju, ki ni razvidno iz bilančnih izkazov;
 - tržno vrednotenje izvedenih finančnih oblik ni vedno možno
 - kapitalaska ustreznost bank

2014 © M. Košak - FTI-FMF - P03 16

Izkaz poslovnega izida

- Prikazuje: prihodke in odhodke pri poslovanju banke
- **Enačba čistega dobička:**
$$\text{ČISTI DOBIČEK} = \text{CELOTNI PRIHODKI} - \text{CELOTNI ODHODKI}$$

<ul style="list-style-type: none">• prejete obresti• neobrestni prih.	<ul style="list-style-type: none">• obresti na obvez.• operativni stroški• rezervacije/oslabitve• davki
--	--
- **Maksimiranje donosnosti lastniškega kapitala:**
 - ⇒ večji čisti dobiček
 - ⇒ odločitve managementa:
 - aktivnosti za večanje prihodkov (cena, struktura,...; višja "cena" - višje tveganje)
 - aktivnosti za manjšanje odhodkov (cena, struktura,...; operativni stroški, davki)
 - management omejen z zunanjimi dejavniki (konkurenca na trgu, regulativa)

2014 © M. Košak - FTI-FMF - P03 17

Struktura izkaza poslovnega izida (1)

- **Obrestni prihodki (interest income):**
 - najbolj tipičen vir bančnih prihodkov
 - po obsegu najpomembnejši (do 2/3) - spremembe (!)
 - pod močnim vplivom:
 - kreditnega tveganja
 - obrestnega tveganja
- **Obrestni odhodki (interest expenses):**
 - najbolj tipični bančni odhodki, pomembni po obsegu
 - obrestno tveganje
 - vplivi okolja - centralna banka, inflacija, likvidnost,...

2014 © M. Košak - FTI-FMF - P03 18

Struktura izkaza poslovnega izida (2)

- **Neto obrestni prihodki (net interest income):**
 - praviloma vedno izkazano posebej
- **Neizterjana posojila (uncollectible loans):**
 - neizterjane terjatve odbitna postavka pred obdavčitvijo dobička
 - prištevanje prihodkov iz že odpisanih in kasneje izterjanih terjatev (!)
- **Odhodki za rezervacije (provisions for loan losses; loan loss expense):**
 - odbitna postavka pred obdavčitvijo dobička
 - nasprotje interesov: varnost vs. davčna osnova

2014 © M. Košak - FTI-FMF - P03 19

Struktura izkaza poslovnega izida (3)

- **Neobrestni prihodki (noninterest income; fee income):**
 - prodaja storitev:
 - vezane na osnovno bančno dejavnost (npr. vodenje računov, plačilni promet, konverzije...)
 - Samostojne (npr. investicijsko bančništvo, upravljanje premoženja, dane garancije)
 - večanje pomena neobrestnih prihodkov:
 - odzivanje na konkurenco
 - večja stabilnost prihodkov
 - Možna dodatna razčlenitev:
 - Npr.: opravnine (provizije), dobički iz finančnih sredstev

2014 © M. Košak - FTI-FMF - P03 20

Struktura izkaza poslovnega izida (4)

- **Neobrestni odhodki (noninterest expenses):**
 - Primer:
 - Odhodki za opravnine (provizije), izgube iz finančnih sredstev (obveznosti), izgube iz tečajnih razlik,...
 - Ugotavljanje delnega izida poslovanja brez operativnih stroškov, rezervacij, davkov
- **Operativni stroški / stroški poslovanja bank:**
 - plače, materialni stroški, IT,...
 - spreminjanje strukture neobrestnih odhodkov
 - izobrazba/usposobljenost zaposlenih,
 - hiter razvoj IT,
 - manjšanje pomena bančne mreže,...

2014 © M. Košak - FTI-FMF - P03 21

Uspešnost poslovanja bank: izkaz poslovnega izida

➤ Izkaz poslovnega izida (income statement, P&L statement):

- + Obrestni prihodki (1)
- Obrestni odhodki (2)
- = Neto obrestni prihodki (3=1-2)
- + Neobrestni prihodki (4)
- Neobrestni odhodki (5)
- = Neto neobrestni prihodki (6=4-5)
- = Bruto dohodek banke (7=3+6)
- Operativni stroški (8)
- = Neto dohodek (9=7-8)
- +/- Neto rezervacije (10)
- = Poslovni izid pred obdavčitvijo (11)
- Davki (12)
- = Poslovni izid po obdavčitvi (13)

2014 © M. Košak - FTI-FMF - P03 22

Osnovna načela bančnega managementa

➤ **Glavna področja:**

- Upravljanje likvidnosti (liquidity management)
- Upravljanje naložb in tveganj (asset management)
- Upravljanje obveznosti / virov sredstev (liquidity management)
- Upravljanje kapitala / kapitalske ustreznosti banke (capital adequacy management)

2014 © M. Košak - FTI-FMF - P03 23
